

Валерій ДРЕШПАК

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри інформаційних технологій
та інформаційних систем ДРІДУ НАДУ*

ДОСВІД ФІНЛЯНДІЇ З УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Фінляндія на цей час є одним зі світових лідерів з упровадження інструментів електронної демократії. Базуючись на європейських принципах громадянської участі в управлінні державними та місцевими справами, відповідних положеннях Конституції Фінляндії, фінський уряд системно впроваджує низку проектів, що дозволяють використовувати переваги сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) для взаємодії з громадськістю. Безпосередньо цим напрямом діяльності опікується один зі структурних підрозділів Міністерства юстиції.

Діяльність органів публічного управління Фінляндії у зазначеному контексті спрямована на поступальну реалізацію основоположних принципів громадської участі в цьому управлінні, а саме: «відкритість → представництво → взаємодія». У такий спосіб досягається оптимальний рівень: насиченості інформаційного простору публічною інформацією, якості інформаційного забезпечення громадян, ефективності зворотного зв'язку.

У Фінляндії уже напрацьовано значний досвід здійснення електронної комунікації з громадянами для надання консультацій та послуг. Останнім же часом розроблено й нові сервіси, що забезпечують безпосередню участь громадян в управлінні публічними справами з використанням ІКТ. Доступ до цих сервісів забезпечується через портал demokratia.fi, що має виразний слоган: «зміни, в яких береш участь» [1]. На ньому на цей час представлено п'ять сервісів: otakantaa.fi (обговорення); lausuntopalvelu.fi (звернення та запити щодо публічних послуг); kansalaisaloite.fi (ініціативи громадян); kuntalaisaloite.fi (місцеві ініціативи); nuortenideat.fi (ідеї, висловлені молоддю). Оглянемо їх далі детальніше.

На сервісі otakantaa.fi [6] розміщено актуальні проекти, які потребують коментарів громадян. На обговорення виставляються проекти приватних розробників, центральних та місцевих органів публічного управління, урядових агентств, громадських організацій, інших суб'єктів. У результаті такого коментування формується громадська думка щодо певних суспільно значущих проектів, а розробники отримують пропозиції. Наприклад, на момент написання цих тез на порталі найбільш активно обговорювався підготовлений Міністерством юстиції проект доповіді про дотримання мовних прав у Фінляндії, яку передбачається подати до парламенту аж у 2017 (!) році. Тобто, он-лайн обговорення цього проекту триватиме майже рік. Також активно обговорювався проект нормативного акту щодо свободи вибору клієнтами медичних і соціальних послуг. Інші проекти мали значно менше коментарів.

Сервіс Lausuntopalvelu.fi [4] створено для інтеграції думок, звернень і запитів, оцінок громадян щодо публічних послуг, зокрема тих, які надаються в електронній формі. Сервіс передбачає можливість подати в режимі он-лайн запит, отримати інформацію щодо користування певною послугою, залишити відгук про вже отриману послугу. Усі державні органи також можуть публікувати свою думку з приводу запитів на обслуговування. Цим сервісом можуть користуватися як організації, так і окремі громадяни. На момент підготовки тез сервісом вже скористалися 996 осіб і 573 організації. Щодо тематики цих обговорень, то, наприклад, серед останніх пропозицій сервісу для оцінювання користувачам було запропоновано висловитися щодо стандартів на архітектуру державних геоінформаційних систем, які використовуються під час надання послуг.

Сервіс Kansalaisaloite.fi [2] зорієнтований на активізацію громадських ініціатив щодо впливу на законодавство. Користуючись цим он-лайн сервісом, кожен громадянин Фінляндії, який має право голосу, може вийти з ініціативою щодо: 1) певного нового закону; 2) внесення змін до чинного закону; 3) скасування чинного закону. Ініціатива громадян подається на розгляд парламенту, якщо проект збере щонайменше 50 000 голосів на свою підтримку протягом шести місяців. Така послуга надається безкоштовно. Сервіс пропонує також огляд ініціатив громадян в он-лайн режимі. На час підготовки цих тез, для прикладу, найбільшу підтримку мали ініціативи щодо скасування спеціального податку для фінансування суспільного телерадіомовлення (близько 18 тисяч голосів підтримки), а також щодо прийняття закону про проведення референдуму щодо скасування нового закону про лісове господарство (понад 12 тисяч голосів).

Сервіс Kuntalaisaloite.fi [3] дозволяє в он-лайн режимі взяти участь у роботі муніципалітетів і муніципальних органів влади, а також відслідкувати хід реалізації ініціатив, висловлених іншими громадянами. Для цього можна скористатися фінською або шведською мовами. Функціонування цього он-лайн сервісу базується на положеннях Муніципального закону, що гарантує жителям право вносити до органів місцевого управління ініціативи та бути поінформованими про заходи, вжиті у відповідь. Місцева рада має розглядати ініціативи, подані не менш як двома відсотками жителів муніципалітету, які мають право голосу. Крім того, п'ять відсотків мешканців муніципалітету, які мають право голосу, можуть ініціювати проведення муніципального референдуму. Сервіс містить перелік муніципалітетів та вкладку з оглядом нових ініціатив, поданих громадянами. Як приклад використання сервісу можна зазначити, що у місті Турку на момент написання цих тез найбільше голосів набирала ініціатива щодо проведення місцевого референдуму з питань: 1) «Ви хочете, щоб Турку прийняло більше біженців?» та 2) «Ви хочете, щоб у Турку побудували або відкрили ще один новий центр з прийому біженців?». А в місті Тампере натомість найбільшу підтримку мала ініціатива місцевих жителів щодо встановлення рівних умов для стягування оплати зі спортивних споруд для забезпечення вищої ефективності їх використання.

Сервіс Nuortenideat.fi [5] розглядають як загальнонаціональну модель онлайн залучення молоді для участі у вирішенні суспільно важливих справ та контролю за наданням публічних послуг. Завдяки цьому сервісу молоді люди можуть легко вносити пропозиції, брати участь і впливати на вирішення питань, що їх стосуються. Для того, щоб подати свою ідею, користувачеві необхідно увійти в систему та зареєструватися. Також можна переглядати, коментувати і підтримувати ідеї, подані іншими. Сервіс теж дозволяє приєднатися до певної з молодіжних організацій, представлених на цьому порталі. А ще послугами Nuortenideat.fi безоплатно можуть користуватися муніципалітети, школи, асоціації та молодіжні групи. Щодо висловлених ініціатив, то на час написання цих тез на порталі фінською молоддю найбільш активно обговорювалися ідеї щодо: удосконалення системи автобусних маршрутів і автобусних перевезень, а також запровадження до навчального процесу альтернативних способів вивчення рідної мови та літератури без «старомодного» читання книг – у формі відеоігор чи кіно.

Здійснений огляд свідчить про можливість та необхідність упровадження подібних сервісів і в Україні. Вони в цілому не є складними для розробки та підтримання, проте дозволяють громадянам більш широко застосовувати ІКТ під час взаємодії з органами публічного управління, а органам влади більш оперативно реагувати на запити громадян і підтримувати з ними постійний діалог.

Список використаних джерел

1. DEMOKRATIA.FI. Muutoksia tekevät ne, jotka osallistuvat [Elektroninen resurssi]. – Access : <http://www.demokratia.fi/>
2. Kansalaisaloite.fi [Elektroninen resurssi]. – Access : <https://www.kansalaisaloite.fi/fi>
3. Kuntalaisaloite.fi [Elektroninen resurssi]. – Access : <https://www.kuntalaisaloite.fi/fi>
4. Lausuntopalvelu.fi [Elektroninen resurssi]. – Access : <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI>
5. Nuortenideat.fi [Elektroninen resurssi]. – Access : <https://www.nuortenideat.fi/fi/>
6. Otakantaa.fi [Elektroninen resurssi]. – Access : <https://www.otakantaa.fi/fi/>